

Rozmieszczenie głównych religii na świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Źródło: Przykuta, dostępny w internecie: <https://pl.wikipedia.org/>, licencja: CC BY-SA 3.0.

Znasz już różne podziały religii i potrafisz opisać ich wpływ na życie ludności oraz gospodarkę. Ten e-materiał jest kontynuacją tych zagadnień. Zwrócono w nim szczególną uwagę na rozmieszczenie głównych religii i wyznań na świecie, a także na procentowy udział liczby ich wyznawców w ogólnej liczbie ludności państw świata. Na tej lekcji przypomnisz sobie lub poznasz też ważniejsze ośrodki pielgrzymkowe i miejsca święte poszczególnych religii na świecie.

Twoje cele

- Wskażesz na mapie i na podstawie zdjęć rozpoznasz miejsca święte wybranych religii.
- Scharakteryzujesz przestrzenne zróżnicowanie dominujących religii na świecie.
- Porównasz przestrzenne zróżnicowanie udziału wyznawców wybranych religii w ogólnej liczbie ludności w różnych państwach świata.

Przeczytaj

Główne religie na świecie

Według danych z raportu *The Global Religious Landscape* szacunkowo co trzeci mieszkaniec naszej planety to chrześcijanin, a co czwarty to muzułmanin. Wyznawcy pozostałych religii stanowią ok. 40% ludności świata, natomiast ok. 16% to [ateiści](#) i [agnostycy](#). Wśród chrześcijan ok. 51% stanowią katolicy, ok. 37% protestanci, a ok. 12% wyznawcy prawosławia i innych [Kościołów wschodnich](#).

Struktura ludności według wyznawanych religii w 2016 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., oprac. na podstawie *The World Factbook*, dostępny w internecie: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/world/#people-and-society>, licencja: CC BY-SA 3.0.

Religie świata różnią się między sobą nie tylko pojmowaniem istoty boskiej, ale również np. pochodzeniem. Z geograficznego punktu widzenia religie dzielimy ze względu na zasięg ich występowania. Wyróżniamy religie:

- **plemienne** – religie plemienne są charakterystyczne dla grup wyznawców skupiających się w plemionach, występują głównie wśród ludów afrykańskich, plemion obu Ameryk oraz Australii i Oceanii. Religie plemienne cechują się kultem przodków, wiarą w duchy i składaniem im ofiar pod różnymi postaciami. Wyznania w obrębie religii plemiennych różnią się między sobą tradycją, obrządkiem i formą modlitwy. Charakterystyczną cechą religii plemiennych jest przedstawianie bóstw za pomocą własnoręcznie wykonanych, prostych figur, masek i totemów;
- **narodowe** – powstają one z religii plemiennych. W odróżnieniu od religii plemiennych obejmują one całe społeczeństwa i większe terytoria. Religia narodowa często tłumaczy powstanie danego narodu lub zawiera treści tłumaczące jego tradycje i zachowanie. Religie narodowe nie są prozelitystyczne, czyli nie zabiegają o nawracanie wyznawców innych religii. Przykładem religii narodowej jest hinduizm, judaizm czy konfucjanizm;
- **uniwersalistyczne** – największe obecnie występujące religie, które na przestrzeni wieków rozwinęły się w trakcie złożonego procesu historycznego. Religie te obejmują różne społeczeństwa i ogromne obszary świata. Religiami uniwersalistycznymi są: chrześcijaństwo, islam i buddyzm.

Judaizm

Jest to najstarsza religia monoteistyczna i jednocześnie religia narodowa, ponieważ jej wyznawcami są głównie członkowie narodu żydowskiego. Świętą księgą tej religii jest Stary

Testament, który podzielono na trzy części: Torę (Pięcioksiąg Mojżesza lub Prawo), Księgi Proroków oraz Księgi Pisma. Jej uzupełnieniem jest Talmud (Miszna, Gemara, Kabała), czyli zbiór komentarzy określających sposób stosowania praw religijnych w życiu codziennym. Wyznawcy tej religii wierzą, że są narodem wybranym, z którym Jahwe zawarł przymierze. Oczekują oni na przyjście Mesjasza. Świętym dniem jest sobota (od piątkowego wieczoru do sobotniego zachodu słońca), czyli szabat. W tym dniu obowiązuje zakaz pracy, a pozostałe zajęcia są objęte ścisłymi regułami. Cechą charakterystyczną judaizmu jest brak hierarchii. Na czele każdej samodzielnej gminy stoi rabin. Gminy o podobnych zasadach zazwyczaj łączą się w związki wyznaniowe, wówczas prezentuje je „wielki rabin”. Mężczyźni wyznający judaizm zwyczajowo są obrzezani. Miejscem modlitw i spotkań judaistów jest synagoga. Wyznawcy tej religii mieszkają głównie w Izraelu. Ponadto najlicniejsza **diaspora** żydowska znajduje się w USA, Rosji, na Ukrainie, we Francji i Wielkiej Brytanii.

Świętym miejscem dla wyznawców judaizmu jest Ściana Płaczu (na zdjęciu), czyli pozostałości po Świątyni Jerozolimskiej, zburzonej w 72 r. n.e. Innymi miejscami świętymi są góra Synaj i rzeka Jordan.

Źródło: dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:EPSN0080.jpg>, domena publiczna.

Chrześcijaństwo

Jest to największa monoteistyczna religia na świecie. Powstała w I w. n.e. i wyłoniła się z judaizmu, z którego przejęła część prawd wiary i ksiąg objawionych: Dekalog czy Stary Testament. Chrześcijanie wierzą, że Mesjaszem, którego oczekują Żydzi, był Jezus Chrystus. Religia ta rozprzestrzeniła się wśród pogan. Najprościej można ją podzielić na trzy wyznania (Kościoły): katolicyzm, Kościoły wschodnie (w tym prawosławie) oraz protestantyzm (luteranizm, kalwinizm, anglikanizm, metodyzm, Kościół zielonoświątkowy, Adwentyści Dnia Siódmego, Kościół Chrystusowy, baptyści, Kościół presbiteriański). Chrześcijanie wierzą w jednego Boga w trzech Osobach (Ojca, Syna i Ducha Świętego), ich świętą księgą

jest Biblia, świętym miejscem – Jerozolima, a dniem świętym – niedziela. Do wspólnoty wchodzi się poprzez chrzest. Różnice doktrynalnie między tymi trzema wyznaniem są bardzo niewielkie.

Katolicyzm (gr. *katholikos* ‘powszechny’) oznacza, że Kościół stanowią wszyscy jego wyznawcy. Uznaje on prymat papieża, który rezyduje w Watykanie. Znajdują się tam siedziby urzędów kościelnych. Najważniejszym sakramentem tego wyznania jest Eucharystia, udzielana pod jedną lub dwiema postaciami. Kościół uznaje siedem sakramentów. Szczególnie zasłużeni dla Kościoła są beatyfikowani lub kanonizowani. Oddaje się cześć Niepokalanej Maryi jako Matce Bożej. Katolicy obchodzą święta Bożego Narodzenia i Zmartwychwstania Pańskiego. Dla katolików bardzo ważne są pielgrzymki, np. do Rzymu i Asyżu. Szczególną popularnością cieszą się miejsca kultu maryjnego, np. Fatima, Lourdes, Medziugorie, Santiago de Compostela, Betlejem, Jerozolima, Nazaret, Aparecida, Częstochowa, Niepokalanów, Święta Lipka, Licheń. Cechą charakterystyczną katolicyzmu jest wstrzemięźliwość seksualna księży, czyli celibat. Każda wspólnota ma swoją hierarchię – dzieli się na archidiecezje, diecezje, dekanaty i parafie. Diecezjami zarządzają biskupi, a parafiami – proboszczowie. Dla katolicyzmu bardzo ważne są również męskie i żeńskie zakony.

Kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej na Jasnej Górze jest najważniejszym i najbardziej uczęszczanym sanktuarium maryjnym w Polsce.

Źródło: A. Lazurek, dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/>, licencja: CC BY-SA 3.0.

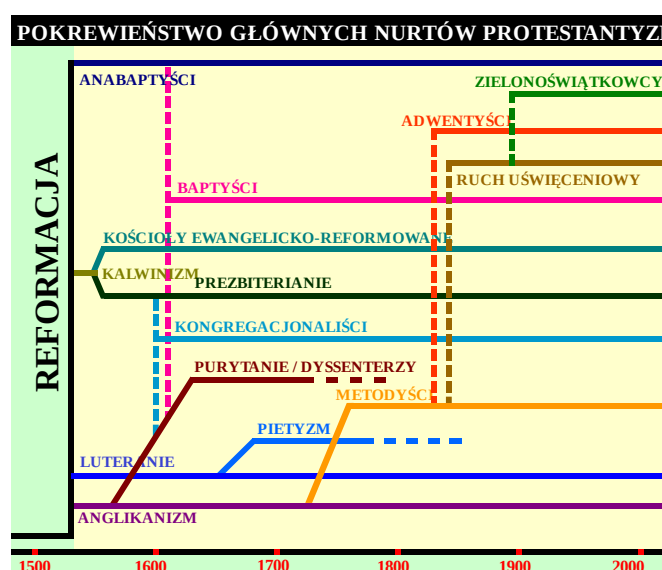
Prawosławie różni się od katolicyzmu odmiennym ujęciem pochodzenia Ducha Świętego. Ponadto Kościół prawosławny jest autokefaliczny (samodzielny), ma swojego zwierzchnika i nie uznaje prymatu papieża, a także **dogmatu** o Niepokalanym Poczęciu Maryi oraz o czyszczeniu, nie przyjmuje też dogmatu o pochodzeniu Ducha Świętego oraz o pierwszeństwie apostoła Piotra w stosunku do innych apostołów. Świątynią prawosławną

jest cerkiew, w której odprawia się nabożeństwa z charakterystycznym śpiewem liturgicznym. Kościoły dzieli się na diecezje i parafie. Na czele parafii stoi pop, wspomagany przez diakona. Kapłani i diakoni prawosławni nie są obowiązani celibatem, reguła ta dotyczy tylko prawosławnych biskupów. Eucharystia udzielana jest wiernym pod obiema postaciami (wina i chleba). Charakterystycznymi dla tego wyznania są ikony, a najważniejszymi miejscami świętymi są: Góra Athos, Ławra Peczerska, Siergijew Posad, Monastyr Rilski, Święta Góra Grabarka.

Góra Grabarka w woj. podlaskim (pow. siemiatycki)

Źródło: Mzopw, dostępny w internecie: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grabarka_\(g%C3%B3ra\)-cerkiew.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grabarka_(g%C3%B3ra)-cerkiew.jpg), licencja: CC BY-SA 3.0.

Pokrewieństwo głównych nurtów protestantyzmu

Źródło: K. Chyla, dostępny w internecie:

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?>

Protestantyzm obejmuje różne wyznania chrześcijańskie powstałe w wyniku reformacji. Świętą księgą protestantów jest Biblia. Nie uznają oni władzy papieża, a także kultu Maryi i świętych. Świątynie (zборы) mają skromny wystrój, ponieważ protestanci nie uznają przedstawiania Boga w postaci rzeźb ani na obrazach. Miejscami świętymi są dla protestantów: Betlejem, Jerozolima i Nazaret. Podstawowe założenia doktrynalne protestantyzmu dzieli się na:

- sola scriptura,
- solus Christus,
- sola gratia per sola fide,

W protestantyzmie występują różne nurty teologiczne i pobożnościowe, wyróżnia się w nim kilka podstawowych wyznań.

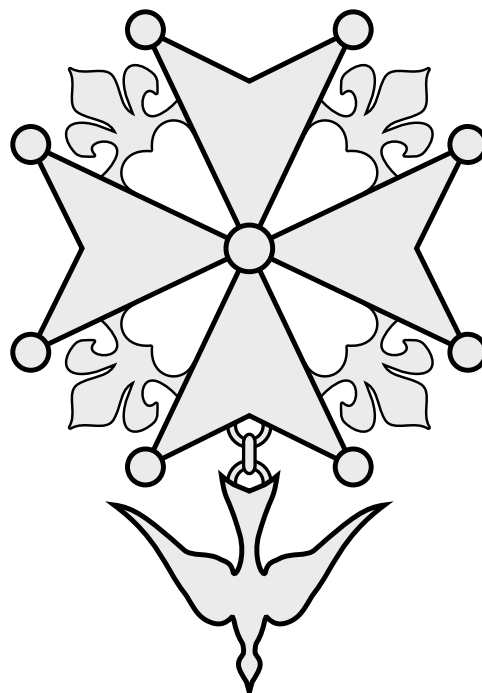
Luteranizm

Za założyciela luteranizmu uznaje się Marcina Lutra, który za pomocą swoich tez przybitych do drzwi kościoła w Wittenberdze tłumaczył błędne założenia Kościoła katolickiego, dokładniej dotyczące instytucji odpustów i istoty pokuty. Luteranizm odrzuca dogmaty ustanowione przez sobory i papieża z wyjątkiem postanowień czterech pierwszych soborów. Za głowę kościoła uznaje Jezusa Chrystusa. Wiara w luteranizmie jest najważniejsza, uznaje się ją najważniejszą dla zbawienia, jej owocem są dobre uczynki. Luteranizm uznaje dwa sakramenty: chrzest i Komunię Świętą pod dwiema postaciami. Wyznanie to marginalizuje Matkę Bożą i świętych kościoła, ich rolę ogranicza do ikon, które są darzone szacunkiem, a ich postawy są wzorem do naśladowania. Luteranicy duchowni, czyli biskupi, księża i diakoni, prowadzą i organizują obrzędy. Nie są oni obowiązani celibatem.

Kalwinizm

Powstał w XVI w. Oparty na Biblii. Głosi, że ludzie od chwili urodzenia są przeznaczeni przez Boga do zbawienia lub do potępienia. Dobre uczynki zbliżają kalwinistę do Boga i świadczą o przynależności wyznawcy do grupy wybranych. Wyznanie to opiera się na pięciu punktach kalwinizmu:

- **T** – *total depravity*, czyli całkowita deprawacja,
- **U** – *unconditional election*, czyli bezwarunkowe wybranie,
- **L** – *limited atonement* czyli, ograniczone pojednanie,
- **I** – *irresistible grace* czyli, nieodparta łaska,
- **P** – *perseverance of the saints*, czyli wytrwanie świętych.

Krzyż hugonocki – główny symbol kalwinistów

Źródło: Madboy74, dostępny w internecie:

[https://commons.wikimedia.org/w/index.php?](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15606953)

curid=15606953, licencja: CC BY-SA 4.0.

Kalwiniści nie uznają przedstawiania Boga pod postacią rzeźb i obrazów. Kultem obejmują głównie czytania biblijne i głoszenie kazań. Uznają również tylko dwa sakramenty: chrzest oraz Eucharystię. Znanymi kalwinistami byli m.in. Jan Kalwin, Karl Barth oraz Robert Charles Sproul.

Anglikanizm

Powstał w wyniku działań Henryka VIII Tudora, który przeciwstawił się papieżowi odmawiającemu królowi unieważnienia małżeństwa, z którego ów nie miał męskiego potomka. Po tym, gdy został obłożony ekskomuniką, Henryk VIII ogłosił niezależność Kościoła Anglii od Rzymu, ustanawiając siebie jego zwierzchnikiem. Najważniejszą księgą anglikanizmu jest Biblia, która jest interpretowana w sposób tradycyjny. Obecność Chrystusa w Eucharystii uznawana jest za symboliczną. Kapłani anglikańscy całkowicie odrzucili celibat. Ważnym dogmatem anglikanizmu jest rola króla, który ma prawo wyznaczać biskupów. Duchownymi w anglikanizmie zostają również kobiety.

Baptizm

Podobnie jak inne odłamy protestantyzmu uznaje Biblię za nadrzędne źródło wiedzy o Bogu i jego postanowieniach. Trójosobowość Boga dla baptystów jest najważniejsza, więc podobnie jak wyznawcy innych odłamów protestanckich nie czczą oni świętych i innych postaci związanych z kultem.

Islam

Islam opiera się częściowo na judaizmie i chrześcijaństwie. Założony w VII w. n.e. przez Mahometa. Jest to religia monoteistyczna, jej wyznawcy wierzą w Allaha, którego prorokami byli Mojżesz i Abraham. Świętą księgą muzułmanów jest Koran. Oprócz pięciu zasad (filarów) tej religii (wyznanie wiary, post, jałmużna, modlitwa pięć razy dziennie z twarzą zwróconą ku Mekce oraz pielgrzymka do Medyny) niektórzy muzułmanie uważają, że istnieje jeszcze szósty nakaz – **świętej wojny (dżihadu)**. Podstawowy dogmat islamu to wiara w jedynego Boga (Allaha). Oprócz tego muzułmanina obowiązuje wiara w anioły, księgi objawione, proroków (Adama, Abrahama, Jezusa, Mahometa) oraz życie pozagrobowe. Islam nie posiada instytucji kościoła, nie ma też duchowieństwa. Obowiązki wiernych reguluje Koran i sunna, a prawo koraniczne (szarijat) reguluje wszystkie dziedziny życia. Wyznawcy tej religii świętują w piątki. Ponadto nie uznają rozdziału sfery świeckiej od religijnej. Dwa podstawowe odłamy islamu to: sunnici (mniej ortodoksyjni) i szyici (przestrzegają zasad wiary z całą surowością i twierdzą, że osoby duchowne powinny również piastować stanowiska świeckie). Oprócz Mekki i Medyny ważnym miejscem świętym muzułmanów jest także Jerozolima.

Islam dzieli się na trzy główne odłamy:

- sunizm – reprezentowany przez sunnitów (85% wyznawców), kontynuujących tradycję Mahometa – nazywanych „ludźmi tradycji i wspólnoty”, odłam opierający swoją władzę na kalifacie (kalif – świecki; nie należy do rodziny Mahometa; polityczny i wojskowy przywódca wyznawców, stojący na czele państwa, gdzie panuje tzw. kalifat, jest ogłaszany następcą Mahometa, zostaje nim najwybitniejszy sunnita po spełnieniu

pewnych warunków); jego odłam – salafizm – dąży do odrodzenia islamu przez powrót do jego pierwotnych źródeł (siebie uznają za jedynych prawdziwych muzułmanów, podobnie jak reprezentanci innego odłamu – wahhabizmu);

- szyizm – stojący na ich czele szyici prezentują inaczej kwestie religijne (najważniejszy jest Koran) i polityczne (12% wyznawców), według nich jedynym prawowitym następcą Mahometa jest Ali lub jego potomek (był on zięciem i stryjecznym bratem Mahometa), nie uznają tym samym kolejno wybieranych przez sunnitów kalifów (oprócz czterech pierwszych), wg nich przywódcą duchowym i religijnym jest imam (potomek Alego), kontynuator boskiego posłannictwa Proroka (jest bezgrzeszny i nieomylny), ostatni z imamów wg wierzeń szyitów nie umarł, a jedynie znikł i powróci przed końcem świata jako jego zbawca,
- charydżyzm – według którego obowiązkiem każdego muzułmanina jest bronić wiary za wszelką cenę (jego wyznawcy sam Koran interpretują dosłownie), charydżyci wprowadzili pojęcie dżihadu – świętej wojny (jako szóstego filaru wiary).

Meczet Kopuła na Skale, Jerozolima

Źródło: dostępny w internecie: <https://pixabay.com/>, domena publiczna.

Meczet Al-Aksa, Jerozolima

Źródło: B. Werner, dostępny w internecie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Jerusalem_Al-Aqsa_Mosque_BW_2010-09-21_06-38-12.JPG, licencja: CC BY-SA 4.0.

W Jerozolimie zlokalizowane są dwie ważne dla muzułmanów świątynie: meczet Kopuła na Skale oraz meczet Al-Aksa.

Hinduizm

Jest to religia politeistyczna, choć czasami jest zaliczana do monoteistycznych, gdyż wszyscy bogowie są wcieleniem Brahmy (Bytu Najwyższego). Wśród tych bóstw wymienić można następujące: Wisznu, Kryszna, Śiwa czy Rama. Trójca najwyższych bogów hinduizmu to Trimurti. Świętymi księgami są dla hinduistów Wedy. Ważne są także Mahabharata i Ramajana. Wyznawcy tej religii wierzą w [reinkarnację](#). Ponadto powszechny jest podział społeczeństwa na kasty: bramini (kapłani i wykonujący wolne zawody), kszatrijowie (wojownicy, zarządcy), wajśjowie (kupcy), śudrowie (rolnicy i rzemieślnicy). Najniższym ogniwem społeczności są pariasi (stojący poza kastami i wykonujący nieczyste zawody). Większość hinduistów mieszka w Indiach, jednakże dość duże odsetki występują także na Sri Lance, na Bali, w Nepalu i Pakistanie. Wierni co roku pielgrzymują do świętych miejsc w Benaresie (Waranasi), Mathurze, Allahabadzie.

Świątym miejscem hinduistów jest Waranasi położone nad Gangesem. Do rzeki tej wsypują prochy zmarłych i zażywają w niej rytualnych kąpieli, ponieważ Ganges nazywany jest „płynącą drabiną do nieba”.

Źródło: dostępny w internecie: http://www.publicdomainfiles.com/show_file.php?id=13546512011847, domena publiczna.

Buddyzm

Jest to w zasadzie system filozoficzno-religijny, w którym nie ma boga. Jego istotą jest uwolnienie od cierpienia wszystkich stworzeń. Twórcą tego systemu jest Siddhartha Gautama, czyli Budda („przebudzony”). Buddyzm polega na dążeniu do osiągnięcia prawdy prowadzącej do wyzwolenia człowieka z jego egzystencji. Głównym celem jest osiągnięcie nirwany, czyli stanu wygaszenia pragnień. Żeby ją osiągnąć, należy medytować. To właśnie Budda jako pierwszy osiągnął ten stan. System ten dąży do unikania przemocy i zła. Święte księgi buddyzmu – kanon palijski (Tipitaka); składa się z: Winaja Pitaka (postępowanie buddyjskich mnichów), Sutta Pitaka (nauki i pouczenia Buddy), Abhidharma Pitaka (filozofia buddyzmu). Większość buddystów mieszka w Nepalu, Chinach, Tajlandii, Japonii i na Sri Lance.

Angkor Wat w Kambodży jest największą świątynią buddyjską na świecie.

Źródło: J. Eppink, dostępny w internecie: <https://www.flickr.com/photos/jasoneppink/8527129172>, licencja: CC BY 2.0.

Buddyjska świątynia Borobudur w Indonezji

Źródło: dostępny w internecie: <https://pxhere.com/zh/photo/881321>, domena publiczna.

Pałac dalajlamy (duchowego przywódcy Tybetańczyków) w Lhasie

Źródło: O. Žvácěk, dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Potala.jpg>, licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

agnostycyzm

pogląd filozoficzny negujący całkowicie lub częściowo możliwość poznania bytu

Źródło: SJP PWN

ateista

niewierzący w istnienie Boga lub bogów, zwolennik ateizmu; ateusz (książkowo)

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/ateista;5410403.html>

diaspora

rozproszenie po świecie jakiejs grupy etnicznej lub religijnej; też: grupa etniczna lub religijna żyjąca w rozproszeniu

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/diaspora;2555089.html>

dogmat

twierdzenie przyjmowane za pewne i prawdziwe jedynie na mocy autorytetu osoby, która je wygłasza; w teologii chrześcijańskiej: prawda uznana przez Kościół za objawioną przez Boga

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/dogmat;2555267.html>

Kościół wschodnie

kościół chrześcijański obejmujące Kościoły asyryjskie, orientalne i prawosławne

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/Koscioly-wschodnie;2474569.html>

reinkarnacja

w niektórych religiach: wielokrotne odradzanie się człowieka po śmierci przez wstępowanie jego duszy w ciało innej istoty

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/reinkarnacja.html>

święta wojna (dżihad)

w islamie: obowiązek szerzenia i obrony wiary przez muzułmanów, też za pomocą walki zbrojnej

Źródło: SJP PWN, [online], dostępny w internecie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/dzihad;2555907.html>

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Scharakteryzuj poniższe religie i wyznania. Zwróć uwagę na szacunkową liczbę wyznawców, główne obszary występowania, najważniejsze założenia, a także nazwy świątyń, duchownych i świętych ksiąg.

Rozmieszczenie głównych religii na świecie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

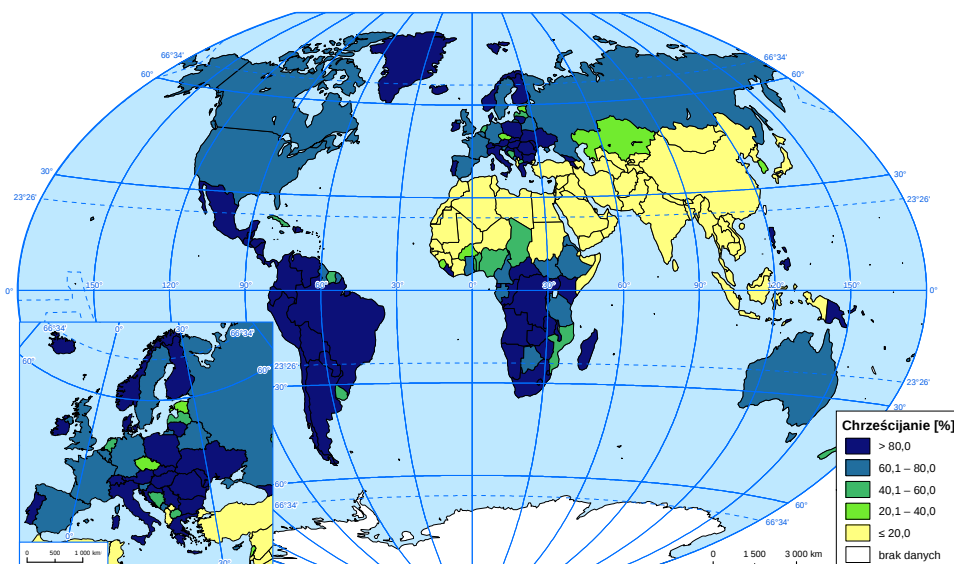
Przeanalizuj zaznaczone na poniższej mapie miejsca święte i miejsca pielgrzymowania. Następnie zastanów się, jakie religie wyznają osoby pielgrzymujące do tych miejsc.

Miejsca święte i miejsca pielgrzymkowe wybranych religii

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. Fotografie w panelach: <https://commons.wikimedia.org/>; <https://pixabay.com/pl/>; <https://www.flickr.com/>, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 3

Przeanalizuj zróżnicowanie przestrzenne wyznawców wybranych religii i wyznań, a także ateistów na świecie. Wskaż kraje, które odznaczają się dużymi odsetkami wyznawców jednej religii (wyznania) oraz kraje, w których występują zbliżone odsetki dwóch lub więcej religii (wyznań).

Udział chrześcijan w ogólnej liczbie ludności (2020)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wybierz prawidłowe zakończenie poniższego zdania.

Katolicy stanowią około

☐ 15% ludności świata.

☐ 30% ludności świata.

☐ 50% ludności świata.

☐ 60% ludności świata.

Ćwiczenie 2

Zaznacz prawidłową odpowiedź na poniższe pytanie.

W którym spośród podanych państw występuje największy odsetek ateistów?

☐ W Hiszpanii.

☐ W Argentynie.

☐ W USA.

☐ W Czechach.

Ćwiczenie 3

Zaznacz państwo europejskie, w którym chrześcijaństwo nie stanowi największego odsetka ludności wierzącej.

☐ Belgia

☐ Turcja

☐ Macedonia Północna

☐ Bośnia i Hercegowina

Ćwiczenie 4

Połącz podane grupy państw z dominującą religią lub wyznaniem.

islam sunnicki

Indie, Nepal

hinduizm

Kambodża, Mongolia, Birma

protestantyzm

Iran, Irak, Azerbejdżan

islam szyicki

Wielka Brytania, USA, Dania

katolicyzm

Indonezja, Mali, Kazachstan

buddyzm

Meksyk, Sudan Południowy, Filipiny

prawosławie

Grecja, Estonia, Armenia

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Źródło: dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/>.

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Sprawdź w dostępnych źródłach informacji geograficznej i zapisz, czym są religie animistyczne. Następnie napisz nazwy pięciu państw o największym odsetku wyznawców religii etnicznych w ogólnej liczbie ludności.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Rozmieszczenie głównych religii na świecie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń:

10) charakteryzuje zróżnicowanie religijne ludności świata i Polski oraz wpływ religii na życie społeczne i gospodarkę.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wskazuje na mapie i na podstawie zdjęć rozpoznaje najważniejsze święta miejsca wybranych religii,
- charakteryzuje przestrzenne zróżnicowanie dominujących religii na świecie,
- porównuje przestrzenne zróżnicowanie udziału wyznawców wybranych religii w ogólnej liczbie ludności w różnych państwach świata.

Strategie nauczania: konektywizm, odwrócona klasa

Metody nauczania: dyskusja, praca z e-materiałem, odgrywanie ról

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy, ścienna mapa polityczna

Materiały pomocnicze

Jackowski A., Sołjan I., Bilska-Wodecka E. (red.), *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 15: *Religie świata. Szlaki pielgrzymkowe*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 1999.

Hackett C. i in., *The Global Religious Landscape. A Report on the Size and Distribution of the World's Major Religious Groups as of 2010*, [online], dostępny w internecie:
https://www.researchgate.net/publication/264782431_The_Global_Religious_Landscape_A_Report_on_the_Size_and_Distribution
Pew Research Center, Washington 2012.

Religion by Country 2021, worldpopulationreview.com, [online], dostępny w internecie:
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/religion-by-country> (dostęp 7.12.2021).

Religions: Countries Compared, nationmaster.com, [online], dostępny w internecie:
<https://www.nationmaster.com/country-info/stats/Religion/Religions> (dostęp 7.12.2021).

PRZEBIEG LEKCJI

Kilka lekcji wcześniej nauczyciel dzieli uczniów na siedem grup i prosi ich o zaangażowanie się w role wyznawców różnych religii. Uczniowie losują następujące religie i wyznania: chrześcijaństwo – katolicyzm, chrześcijaństwo – Kościoły wschodnie (głównie prawosławie), chrześcijaństwo – protestantyzm, islam, buddyzm, hinduizm, judaizm. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z e-materiałem oraz innymi, dodatkowymi źródłami informacji geograficznej. Informuje uczniów, że ich zadaniem będzie

scharakteryzowanie danej religii/ wyznania (główne założenia, powstanie, święte księgi, miejsca kultu, duchowni, świątynie, symbole itd.). Mogą oni przygotować odpowiednie rekwizyty, stroje i anegdoty, a także korzystać podczas wystąpienia z komputera (również z niniejszego e-materiału).

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie obecności).
- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat różnych podziałów religii.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel prowadzi dialog z uczniami na temat liczby wyznawców poszczególnych religii na świecie. W tym celu może posłużyć się blokiem tekstowym e-materiału.
- Następnie nauczyciel prosi poszczególne grupy (we wskazanej przez niego kolejności) o przedstawienie przygotowanych wystąpień. Po tym zadaniu inni uczniowie mogą zadawać im pytania. Nad przebiegiem dyskusji czuwa nauczyciel.
- Ponadto każda z grup zadaje po trzy pytania związane z wystąpieniami innych uczniów. Chętne osoby zgłaszają się i udzielają na nie odpowiedzi.
- W kolejnej części lekcji nauczyciel wyświetla grafikę interaktywną i prosi uczniów o dopasowanie najważniejszych miejsc kultu religijnego do ich lokalizacji na mapie. Chętni uczniowie podchodzą do ekranu i wykonują po jednym przykładzie.
- Po zakończonym zadaniu nauczyciel wyświetla mapy procentowego udziału wyznawców poszczególnych religii (wyznań) w ogólnej liczbie ludności państw świata (jeżeli nie były one prezentowane podczas wystąpień grupowych) i prosi uczniów o zastanowienie się nad przyczynami tego zróżnicowania. Rozpoczyna się na ten temat klasowa dyskusja.
- Następnie lekcji nauczyciel wyświetla na tablicy zadania z bloku ćwiczeń interaktywnych. Wskazani uczniowie podchodzą do tablicy i rozwiązują kilka z nich.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy poprzez zadawanie pytań przez nauczyciela i udzielanie na nie odpowiedzi przez uczniów.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów, ocenia pracę w grupach i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Wykonanie krzyżówki dotyczącej głównych religii na świecie i ich przestrzennego zróżnicowania (minimalną liczbę liter, z której ma się składać hasło, określa nauczyciel, w zależności od potrzeb i poziomu klasy).
- Można poprosić także o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna może posłużyć zarówno przed lekcją (przygotowanie do odgrywania ról), w trakcie lekcji (podczas odgrywania ról i w fazie podsumowującej), jak i po lekcji (w celu utrwalenia wiadomości). Może także znaleźć swoje zastosowanie na lekcji powtórzeniowej i podczas wykonywania pracy domowej. Jest to także cenna pomoc podczas innych lekcji związanych na przykład z wpływem religii na życie i gospodarkę, a także z kręgami kulturowymi (zakres podstawowy: VIII. 11).